

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Психології» (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Борис ГУЛЬМАН

(підпис)

(ініціали та прізвище)

« 28 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Групові форми психологічної роботи

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: С4 «Психологія»

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологічне консультування і психотерапія

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, дистанційна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник: Юрій ГУЛИЙ, доцент каф. 704, к. психол. н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології
(№ 704)

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Юрій ГУЛИЙ
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Світлана СОКОЛОВА
(ім'я та прізвище)

(підпис)

1. Загальна інформація про викладача

Гулий Юрій Іванович, зав. каф. 704, к. психол. н., доцент. З 2004 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- Конфліктологія;
- Основи соціальної роботи;
- Групові форми психологічної роботи.

Напрями наукових досліджень: психологічні аспекти організаційної культури; особистісні чинники конфліктної взаємодії у діловому спілкуванні.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр в якому викладається дисципліна – 1;

Обсяг дисципліни:

Загальна кількість кредитів ЄКТС – 4,5, загальна кількість годин – 135, лекції - 16 години, практичні заняття - 24 годин (всього аудиторних занять - 40 годин), самостійна робота - 95 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – знання основ загальної психології

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Організаційна психологія, Психологічна служба, Психологія та психотерапія життєвих криз.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - Метою викладання навчальної дисципліни «Групові форми психологічної роботи» є формування компетенцій, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо принципів і методів групової психологічної роботи та забезпечують практичні вміння щодо складання плану цієї роботи з урахуванням різних психологічних і психотерапевтичних методів.

Завдання – Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність застосовувати знання психологічних і психотерапевтичних принципів у груповій психологічній роботі.
2. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми міжособистісної взаємодії у груповій роботі.

3. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності при здійсненні групової взаємодії.
4. Здатність діяти на основі етичних мотивів при здійсненні групової роботи.
5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо щодо реалізації завдань групової психологічної роботи.
6. Здатність здійснювати тренінгову, психотерапевтичну діяльність з використанням науково верифікованих методів та технік групової роботи.
7. Здатність організовувати та реалізовувати програми активного навчання у груповій роботі.
8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію при вдосконаленні методів групової психологічної роботи.
9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики при здійсненні групової взаємодії.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання:

1. Засвоїти основні психологічні і психотерапевтичні принципи групової психологічної роботи.
2. Володіти загальним психологічним інструментарієм щодо виявлення і вирішення проблем міжособистісної взаємодії у груповій роботі.
3. Засвоїти принципи мультикультурності при здійсненні групової взаємодії.
4. Засвоїти норми професійної етики при здійсненні групової взаємодії.

Б) Уміння:

1. Опанувати застосуванням основних психологічних принципів при здійсненні групової роботи.
2. Здійснювати вибір методів та інструментальних засобів виявлення і вирішення проблем міжособистісної взаємодії у груповій роботі.
3. Розробляти програми активного навчання у груповій психологічній роботі.

В) Комунікація:

1. Володіти професійним досвідом формування ефективної комунікативної стратегії при здійсненні групової роботи.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Відповідальність за прийняття рішень при виявленні проблем взаємодії у груповій психологічній роботі.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Мала група як об'єкт соціально-психологічного дослідження.

Поняття, класифікація, функції та характеристики малої групи.
Фундаментальні проблеми вивчення малих груп.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 2 . Історичні аспекти дослідження малої групи.

Історія соціально-психологічних досліджень малої групи. Сучасні підходи до вивчення малої групи у закордонній психології. Сучасні підходи до вивчення малої групи у вітчизняній психології.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 3. Феноменологія групового функціонування.

Основні соціально-психологічні феномени групової взаємодії: психологічний вплив, соціальна фасилітація та соціальна інгібіція, соціальне розслаблення, деіндивідуалізація, екстремалізація, конформізм, вплив меншості, підкорення авторитету. Методи ідентифікування та засоби протистояння психологічному впливу в групі.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 4. Генезис та розвиток малої групи.

Детермінанти виникнення малої групи. Моделі групоутворення: стратометрична концепція А.В.Петровського, параметричний підхід Л.І.Уманського, двофакторний підхід Б.Такмена.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 5. Етапи розвитку малої групи.

Етапи розвитку групи у сфері міжособистісної активності. Утворення рольової структури групи. Етапи розвитку групи у сфері ділової активності.

Тема 6. Механізми групової динаміки.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття групової динаміки. Механізми розвитку малої групи: розв'язання групових протиріч; «ідіосинкразичний кредит»; психологічний обмін.

Модуль 2.

Змістовний модуль 2.

Тема 7. Соціально-психологічні характеристики сформованої малої групи. Структурні характеристики малої групи.

Структурні виміри групи: формально-статусний вимір групової структури; соціометричний вимір; комунікативний вимір; позиції соціальної влади; лідерство як вимір групової структури. Статичні та динамічні моделі групової структури.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 8. Групові норми як характеристика сформованої малої групи.

Поняття, види та функції групових норм. Особливості формування групових норм. Підходи до вивчення групових норм. Нормативна поведінка групової більшості. Нормативна поведінка групової меншості. Наслідки відхилення від групових норм.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 9. Групова згуртованість як характеристика сформованої малої групи.

Поняття згуртованості. Основні напрямки дослідження групової згуртованості: згуртованість як міжособистісна атракція, згуртованість як результат мотивації групового членства, згуртованість як ціннісно-орієнтаційна єдність. Способи підвищення згуртованості в групі; наслідки росту згуртованості в групі. Згуртованість та сумісність.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 10. Лідерство та керівництво в малій групі.

Поняття про лідерство та керівництво. Теорії походження лідерства і керівництва. Стили лідерства та керівництва.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 11. Харизматичне лідерство.

Поняття харизми. Підходи до визначення характеристик харизматичного лідера. Загальна та специфічна концепції харизматичного лідерства.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 12. Групове рішення та групова ефективність.

Індивідуальні та групові рішення. Види групових завдань. Етапи прийняття рішень. Аналіз якості групових рішень. Групові деформації. Групова ефективність. Критерії групової ефективності.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 13. Особистість у груповому процесі.

Статус особистості як показник становища у групі. Позиція як інтегральна система вибіркового відношення особистості. Установка як центральний елемент позиції. Роль як реалізація статусу і позиції особистості в групі.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 14. Психологічний вплив в групі.

Поняття психологічного впливу, його відмінності від соціального та фізичного впливу. Види психологічного впливу. Засоби психологічного впливу. Механізми

психологічного впливу. Критерії цивілізованого впливу. Засоби протистояння нецивілізованому психологічному впливу.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 15. Міжособистісний вплив та соціальна влада в групі.

Визначення понять. Залежність та влада. Психологічні аспекти соціальної влади. Класифікація видів соціальної влади: влада винагороди, влада примушування, влада експертна, влада інформаційна, влада референтна, влада легітимна (взаємності та справедливості). Ефекти влади.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Тема 16. Психологічний супровід роботи групи.

Ідентифікування та аналіз проблем членів групи у міжособистісній та професійній сферах. Особливості консультування в сфері рішення групових проблем. Профілактичні та освітні заходи у роботі з групою.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (письмова відповідь на 2 питання за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0 ... 30
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0... 30
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит	Іспит
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру.

Задовільно (60-74). При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру.

Добре (75-89). При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які студент самостійно виправляє після додаткового уточнення з боку викладача). Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру.

Відмінно (90-100). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 90 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Відповіді теоретично обґрунтовані, логічні, з дотриманням культури мови.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, що видані викладачами кафедри

1. Кочунас Р. Психологическое консультирование. Групповая психотерапия / Р. Кочунас. – М. : Академический Проект, 2002. – 464 с.

2. Соціальна психологія медіації та альтернативного вирішення конфліктів : навч. посібник / М.Є. Жидко, Ю.І. Гулий, В.Я. Літвінова, І.О. Кочарян. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 108 с.

3. Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/enrol/index.php?id=2363>

11. Рекомендована література

Базова

1. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт. кол; заг. ред. В. Г. Панок, І.І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.

2. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 250 с.

3. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів : Свічадо, 2015. 448 с.

4. Вестбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Дж. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію / пер. з англ. Я. Кремінської. Львів : Свічадо, 2014. 420 с.

5. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Нетлюх Г. С., Романчук О. І. Соціально-психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп. Львів : Інститут психічного здоров'я Українського Католицького Університету, 2016. 96 с.

6. Пеньковська Н. М., Шептицький Р. В. Основи психологічного консультування в методі позитивної психотерапії : навч. посіб. Тернопіль : Крок, 2014. 286 с.

Допоміжна

1. Левченко К. Б. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту: навчально-методичний посібник /К.: Агентство «Україна». 2015. 174 с.

2. Особливості групової психокорекційної роботи з дітьми учасників АТО: теорія та практика. Психологічна допомога учасникам бойових дій та членам їх сімей: кол. моногр. / М. І. Мушкевич та ін. (за заг. ред. М. І. Мушкевич). – Луцьк: Вежа-Друк. 2015. С. 100-200.

3. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності : навч.- метод. посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 112 с.

4. Браун А. Групповая работа в Великобритании // Практика социальной работы. Київ, 1996. С. 52–68.

5. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика : навч. посіб. / за ред. проф. С. О. Сисоевої. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. 134 с. С. 14–20.

6. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.

7. Заверико Н. В. Групи взаємодопомоги в системі соціально-педагогічної роботи з населенням // Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки. Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т., 2011. С. 25–129.